

1915. JUNIUS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

LIV. ÉVF.

KÖZLÖNYE

11—12. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnék. ☞

(Telefon: 37—22.)

Értesítés

az Erdészeti Lapoknak kettős füzetekben való megjelenése tárgyában.

Tisztelettel értesítjük t. olvasóinkat, hogy az Erdészeti Lapok kéthetenkénti szétküldése a háborus viszonyok következtében nehézségbe ütköztvén, a folyóirat további intézkedésig minden hó 15-én kettős füzetekben fog megjelenni.

Budapest, 1915. évi január hó 10-én.

Az Erdészeti Lapok
szerkesztősége.

Uj korszak küszöbén.

(Befejező közlemény.)

A vágásforduló és az okszerű erdőmivelés.

Lássuk már most: vannak-e a talajerő fentartásának, az áterdőlésnek, a természetes felujításnak, egyszóval az erdőápolásnak olyan számokban ki nem fejezhető érdekei, amelyek *a jövedelmezőség követelményeivel szemben* a magasabb vágásforduló fentartását kívánják.

Tudjuk, hogy az áterdőléssel kapcsolatos állománynevelés, s az ezzel járó természetes felujítás is hathatós eszköze a jövedelememelésnek. Az áterdölések az erdő jövedelmezőségét már annyiban is emelik, hogy a fakészlet nagyságát és bizonyos mértékben értékét is csökkentik, a jövedelmet azonban lényegesen fokozzák. A kisebb tőkével szemben a nagyobb jövedelem föltétlenül a jövedelmezőség fokozását jelenti.

De a helyes áterdölési rendszer és a vele kapcsolatos természetes felujítás a jövedelmezőség emelésének, a szükségszerű haladásnak csak egy foka, még pedig olyan foka, amely önkénytelenül a legfontosabb jövedelmezőségi tényezőnek: a vágásfordulónak revíziójához vezet.

Azt hiszem, senki sem kételkedik manapság már abban, hogy az okszerű áterdőléssel módunkban áll az arra érdemes törzsek tömegnövedékét fokozni, s ezáltal jóval rövidebb idő alatt ugyanolyan méretű fákat és ugyanazokat a faválasztékokat termelni, amelyeket teljes sűrűségű állományokban csak hosszabb vágásfordulóban érhetünk el. Természetesen nem az olyan erdőlést értem itt, amely az állomány életküzdelmében a „szanitéc” szerepét játszva a meggyötört, vagy elhalt törzsegyedeknek kihordásában merül ki. Csak az uralkodó állományba is belenyúló okszerű erdőlésnek van olyan számottevő fiziológiai hatása, mely lehetségessé teszi a legnagyobb erdőjövedelem vágásfordulójának megrövidítését.

De amíg az erdőlés csak elősegíti, addig a természetes felujítás érdekei egyenesen megkövetelik a tulmagas, nevezetesen a 120 éves vágásfordulónak megrövidítését.

A felujítás érdekeit szolgáló, rendszeres gyéritések mellett ugyanis már a 70—80 év körüli lucz- és jegenyefenyvesekben kezd

a jövő vágásforduló állománya megtelepedni. Ha ezt a megtelepülést fenn akarjuk tartani, 20—25 év még a jegenyefenyvesekben is teljesen elég idő ahhoz, hogy a teljes felujulás befejezést nyerjen; az ezen az időn túl fenmaradó öreg állomány nemcsak hogy terhére van a felszabadulás után vágyó fiatalosnak, hanem egyenesen akadály a gazdálkodásnak.)*

Ha valami, a természetes felujítás az, amely a legszorosabb összefüggésben áll a vágásforduló nagyságával. Mindazok a nevesebb erdészeti írók, akik a természetes felujítás lehetőségeit és feltételeit tárgyalják, mint *Wágner, Mayr, Martin, Graner, Endres, Philipp, Weber* stb. megegyeznek abban, hogy a siker legfőbb feltétele a *természetes felujítás korai beállításának elősegítése és lehetőleg gyors befejezése.*

A gyakorlat igazolja, hogy az idősebb fenyőállományokban a természetes felujítás már nehezen sikerül; sőt ezekben legtöbbször hiába várjuk a csemeték megtelepülését. Az ilyen, többnyire már megritkult faállományok talaja a megkeményedés, a kiszáradás, vagy elgazosodás miatt sokat veszít csiráztató képességéből; ugyanarra, hogy ha elmulasztjuk a természetes felujításnak a 80 év körül beálló kedvező feltételeit kihasználni, később már csak a tarvágás és a beültetés marad hátra. Joggal mondja tehát *Martin*, hogy: „nemcsak az elmélet, hanem a német erdők nagy többségének állapota — a jegenyefenyő Elzász-Lotharingiában, a luczfenyő Bajorországban stb. — igazolja, hogy *a természetes felujítás legkedvezőbb ideje sokkal előbb áll be, mint a legnagyobb erdőjövedelem vágásfordulója.*“**)

Philipp ***) a tulmagas (120 éves) vágásfordulónak hátrányait a gyakorlati emberek tapasztalataival és a már felsorolt erdészeti írók véleményeivel támogatva a következőkben csoportosítja:

1. A 100 évnél idősebb állományokban a talaj termőereje a megkeményedés vagy a nyers humusz képződése miatt érzékenyen

*) Megállapítást nyert, hogy a jegenyefenyő természetes felujításának tulságos kinyújtása, amint az Badenben volt szokásos, nem vezetett kielégítő eredményre, úgy hogy Württembergben és Elzász-Lotharingiában már mellőzik is. Lásd: *Kautzsch*: „Weisstannenwirtschaft“ és *Ramm*: „Die waldbauliche Zukunft des württembergischen Schwarzwaldes“.

**) Lásd: dr. *Martin*: „Forststatik“ II. 88. old.

***) Lásd K.: *Philipp*: „Forstliche Tagesfragen“, 1912.

szenved. Szerinte a talajra való tekintettel jegenyefenyőnél 100, luczfenyőnél 90 év a legmegfelelőbb vágásforduló.

2. A kor emelkedésével fenyveseink egészségi állapota is sokat szenved. A korhadás és revesedés erősen fokozódik és a műfaszázalék erősen csökken.

3. A gyökérrendszer elgyengülése és a gyakori gyökérrothadás miatt a szélveszély a magasabb korban aránytalanul megnövekedik.

4. A tulmagas vágásforduló miatt elmulasztjuk a természetes felújítás lehetőségének legkedvezőbb korszakát, amit, ha kellő időben (80 év körül) ki nem használunk, már többé célhoz nem jutunk.

5. Ahol pedig a fiatalos a gyér világosság daczára megtelepül, ott tulidős lesz ahhoz, hogy az anyaállomány levágásakor felhasználni lehessen.

6. Azok az idős állományok, amelyeket 120 éves vágásfordulóban nevelünk, nem tudják a termelési költségeket fedezni. Éppen azért szerinte teljesen kizárt dolog, hogy egy több, mint 100 éves vágásforduló kellő jövedelmezőséget biztosíthasson.

Azt hiszem már most, hogy mindezek a néhány évtizedes gyakorlatból leszűrt tapasztalatok és tanulságok *még a jövedelmezőségi számításoknál is hathatósabban hirdetik, hogy ha a modern erdőszet haladásával lépést tartani, az áterdölésekkel kapcsolatos természetes felújítást hazánkban is meghonosítani akarjuk, a 90—100 éves vágásfordulót kell jenyveseinkben uralomra juttatni.* Ezt a fentiek után bátran megtehetjük, mert mindent összefoglalva, ebben a vágásfordulóban kielégülést találhat az erdőtőke rezerválására törekvő okszerű konzervativizmus, kielégülést találhatnak a közérdek és a piac igényei, és ennek a vágásfordulónak a behozatalával egy eddig lomhán heverő hatalmas tőke válik forgalmasabbá, jobban biztosítjuk talajunk termőerejét és elősegítjük a belterjesebb erdőgazdaság behozatalát és sikerét.

A 100 éves vágásforduló általános behozatalának a kincstári fenyvesek tényleges állapotával szemben remélhető következményei.

Lássuk már most a kincstári fenyvesek korviszonyait és a 100 éves vágásforduló behozatalának *a tényleges állapottal szemben* remélhető következményeit.

Bedő statisztikája szerint a magyarországi kincstári erdők fenyőállományainak az egyes korosztályokban való eloszlása 1894-ben a következő volt:

101—120 és több éves	81—100 éves	61—80 éves	41—60 éves	21—40 éves	1—20 éves	Tisztás
97.713	112.459	104.793	88.050	74.730	152.343	66.852 kat. hold

Feltéve, hogy Bedő munkája szerint az üzemtervekben megállapított 5165 kat. hold évi vágásterület a mai napig be lett tartva és feltéve, hogy mindig a legidősebb korfokok kerültek kihasználásra és a tisztások be lettek erdősítve, az esetben az akkori területnek a korosztályok szerinti megoszlása *jelenleg* (1915-ben) a következő:

	101—120 és több éves	81—100 éves	61—80 éves	41—60 éves	21—40 éves	1—20 éves
Szab. forduló- szaki terület	106.872	104.793	88.050	74.730	152.343	170.152 k. hold
Van tehát { több --- { kevesebb	9.284	11.363	28.107	41.427	36.186	53.995 "

Ezzel szemben 100 éves vágásforduló behozatala esetén a terület megoszlása a következő lenne:

	81—100 és több éves	61—80 éves	41—60 éves	21—40 éves	1—20 éves
Szab. fordulószi- ki terület	211.665	88.050	74.730	152.343	170.152
Van tehát { több --- { kevesebb	139.388	139.388	139.388	139.388	139.388
	72.277	—	—	12.955	30.764
	—	51.338	64.658	—	—

Amint látjuk, a korosztályok eloszlása 100 éves vágásfordulóban sokkal kedvezőbb, annyira, hogy, ha a korosztályoknak ezzel

az eloszlásával számolunk, azt hiszem, minden konzervativizmus mellett is szabályos fordulószerű területet irhatunk elő. Ennek az eljárásunknak az lenne a következménye, hogy csak a harmadik fordulószerűekben, vagyis csak 40 év múlva kellene 43.819 kat. hold 100 évnél fiatalabb állományt kihasználni, de ugyan akkor még az előző fordulószerű feleslegéből 20.839 kat. hold 100—120 éves állomány kerülne vágás alá és feltehető, hogy addig az áterdölések rendszeres beállítása miatt a fiatalabb állományok választékaránya, ha nem jobb, semmivel se lesz rosszabb a jelenlegi 100—120 éves állományok választékarányánál. Ne felejtjük, hogy az I. és II. fordulószerűekben még mindig majdnem tulnyomó mennyiségben 100 évnél idősebb állományok fognak kihasználás alá kerülni. A szabályos fordulószerű terület előírása tehát még mindig bizonyos fokú tul-konzervativizmust jelent. No de erről később.

A 100 éves vágásfordulónak megfelelő szabályos fordulószerű területnek előírása 6969 kat. hold évi vágásterületet ad. Ez a jelenleg (illetve 1894-ben) tényleg *előírt* területtel (5165 kat. hold) szemben évenként kereken 1800 kat. holddal *több* használatot jelentene és 870 kat. holddal többet a jelenleg érvényben levő, körülbelül 115 éves vágásfordulónak megfelelő, *szabályos* vágási területnél.

Feltéve, hogy a holdankénti fatermés *Bedő* 1894. évi adataihoz mérten csak 160 m^3 , akkor évenként a 100 éves vágásforduló behozatalával a magyarországi kincstári fenyvesekben 288.000 m^3 -rel több fatömeget termelhetnénk, ami — 8 korona átlagos tőárral számítva — kereken 2·3 millió koronával több jövedelmet jelentene. Ez mindenestre tekintélyes összeg, amely amellet, hogy a kincstári erdők feltárását célzó programtervezettel kapcsolatos pénzügyi műveletekhez az eddiginél hathatósabb alapot adna, még további beruházások létesítéséhez is módot nyújtana.

De egy kis liberalizmussal a 100 éves vágásforduló beállításával kapcsolatos vágásszabályozást úgy is eszközölhetnők, hogy a tulkoros fakészletet a legkedvezőbb kereskedelmi konjunkturák kihasználásával a lehetőség szerint gyorsabb tempóban használnók ki és a belőle nyerhető jövedelemből olyan — *tisztán erdészeti beruházásokat szolgáló* — *tartaléktőkét* alkotnánk, amely mindenestre jóval nagyobb százalékkal kamatoznék, mint azok a tul-

koros és a belterjes gazdaság terhére levő állományok, amelyeknek értéknövedéke, ha nem is negatív, de korántsem felel meg az okszerű erdőgazdaságtól megkívánt kamatozásnak. Mert a tényekkel számoló racionális erdőgazdaság elvei azt parancsolják, hogy az üzemet ettől a legkevésbé jövedelmező és a korhadás, valamint a szélveszély miatt leginkább kockázatosított, *sőt az üzemet akadályozó tőkétől szabadítsuk fel és pénzzé téve, olyan, az üzettel szoros összefüggésben levő, biztos vállalkozásba, vagy beruházásba fektessük, ahol — amellet, hogy a megkívánt százalékkal kamatozik — az egész gazdaság jövedelmezőségét is fokozza.*

Azt hiszem, ez az eljárásunk sem ellenkezne a tartamosságra törekvő, de a belterjes üzem igényeit szemmel tartó reális értelmű konzervativizmussal. Tulkoros faállományainknak gyorsabb menetű (mondjuk a legközelebbi 20—25 év alatt történő) kihasználásával olyan összegekhez jutunk, amelyek utakba és vasutakba fektetve lehetségessé teszik az áterdölésekkel kapcsolatos belterjes erdőgazdaság behozatalát és folytatását úgy, hogy a II. és III. fordulószak kisebb területét a faállományok jobb és értékesebb fatömege és *az előhasználatok nagyobb jövedelme* fogja ellensúlyozni.*)

Ne felejtjük ezenkívül, hogy az államháztartásban kívánatos jövedelemfokozást a jelzett nagyarányú befektetések — a tőár emelésén kívül — még azáltal is biztosítanák, hogy nagyterjedelmű és nagyrészt értékesítetlenül álló bükköseink feltárással olyan új és szinte kiszámíthatatlan nagyságu jövedelemforrást nyitnának meg, amely érett, sok tekintetben túlérett gyümölcsként hullana egész állami erdőgazdaságunk „követel” mérlegébe.

Azt hiszem, ez egymagában is elég ok ahhoz, hogy tultartott fenyveseinket a jelzett módon gyümölcsöztessük, még akkor is, hogyha — amit ugyan nem hiszek — fenyveseink üzemében a II. vagy III. fordulószakban bizonyos fokú jövedelemcsökkenés állna be. Mert igazán nem tudom, miért kelljen ragaszkodni minden egyes fafaj kihasználásánál úgy fatömegre, mint jövedelemre nézve a teljes egyenlőséghez, amikor egy kevés liberalizmussal *egész* — fafajonként el nem különített — erdőgazdaságunk jövedelmét tetemesen fokozhatjuk. Nemde, azt parancsolja a józan ész minden

*) Németországi tapasztalatok szerint rendszeres áterdölési rendszer mellett, az előhasználati fatömeg 70—110%-át teszi a véghasználati fatömegnek.

mezőgazdának, hogy felesleges buzáját akkor értékesítse, amikor a kereslet és előreláthatólag az ár is legnagyobb, különösen, ha ezzel az alkalmi eladással módja nyílik utat és ajtót nyitni abba a magtárba, amelyben kivezető ajtó hiányában töméntelen kukorica hever értékesítetlenül?

Nos, ehhez hasonló helyzetbe jut most kincstári erdőgazdaságunk. A közel jövőben a világháboruban rommá lőtt országok fognak újból felépülni. Hogy ehhez a munkához mennyi épületi fára lesz szükség, azt még csak megközelítőleg sem lehet megállapítani. Könnyű megjósolni azonban, hogy a fenyőfa a nagy kereslet miatt soha nem remélt árakat fog elérni. *)

Az építés, az újraalkotás korszaka valószínűleg 15—20 évig is el fog tartani, úgy hogy ez alatt az idő alatt módunkban lesz tulkoros és alig jövedelmező fenyőállományainkat kihasználva, a lehető legjobban értékesíteni. Nincs mit félnünk attól, hogy emiatt bármilyen választékban túltermelés álljon be és az árakat meg-rontsuk.

Az első fordulószi területet meghaladó 72.277 kat. hold kiterjedésű vágható koru és nagyrészt tulkoros fenyőfaállományoknak ez a soron kívül, jó árakon való értékesítése pénzben akkora**) tartaléktőkéhez juttatná kincstári erdőgazdaságunkat, amely amellet, hogy az összes beruházási költségeket fedezné, az államháztartásban annyira kívánatos jövedelemegyenlőséget is sokkal jobban biztosítaná, mint a tulkorossá váló fakészlet. Mert ugysem az *egyenlő évi hozamterület, vagy az egyenlő évi fahozadék, hanem a piac igényeivel változó áralakulásoknak, a kedvező kereskedelmi konjunkturáknak észszerű kihasználása biztosíthatja csak a jövedelemegyenlőséget.*

Mindezek alapján egész erdőgazdaságunk előrehaladása érdekében kívánatos lenne, hogy a mindenképen megokolt 100 éves vágásfordulónak behozatalával fenyveseink korviszonyaiban előálló kedvező helyzetet és a világpiaczon a háboru után bekövetkező és talán soha nem ismétlődő „hausse“ korszakot, amennyire csak

*) A jövő e tekintetben máris előre veti fényét. Lásd „Napi kérdések“ Erdészeti Lapok 1915. 5—6. füzet.

**) Hozzávetőleges számítás szerint a 72.277 kat. holdnak véghasználati értéke, holdját csak 2000 koronával számítva: 144·5 millió korona.

lehet, kihasználjuk. Önként érthető, hogy ez (tudniillik a vágható koru fenyőállományok gyorsabb kihasználása) a konzervativizmus érdekeire való tekintettel *csak akkor és csak azzal a feltétellel volna keresztülviendő, ha az ezáltal befolyó jövedelem tisztán az erdőgazdaság haladását célzó beruházásokra fordíthatnák és az ezenfelül fenmaradó összegből pedig az erdőjövedelem tartamoságát biztosító, vagy erdők vásárlására fordítandó tartaléktőke alakíthatnák.*

Ilyen megoldás mellett az itt kifejtett eszmék megvalósítása még mindig nem jelent szakadást azoktól az alapvető elvektől, amelyeken kincstári erdőgazdaságunk nyugszik, hanem csak egy lépést a haladásnak azon a fokán, amely természetesen a messze jövőben, de szükségképen a nemzetgazdaságilag egyedül jogosult pénzügyi erdőgazdasághoz vezet. *)

Más országok példája.

Ne higye senki, hogy fenyesseink tulmagas vágásfordulójának megrövidítésével és az ezáltal a I. korosztályban előálló készletfölösleg gyorsabb kihasználásával, mi lennénk az elsők, akik az okszerű erdőgazdaságnak a fentiekben vázolt követelményeivel számolunk. Nem. Hatalmas szövetségeseink, a németek, mint annyi más téren, ebben is elől haladnak.

Az a több mint 20 éves harc, amely a német erdészeti irodalomban a talajjáradék és a legnagyobb erdőjövedelem hivei között nem egyszer a személyeskedésig menő hevességgel folyt, 1908. óta nemcsak a tudomány, hanem a gyakorlat terén is a talajjáradék hiveinek győzelméhez vezetett.

*) A társadalmi fejlődés története igazolja, hogy a mezőgazdasági talajjáradék fogalmát és jogosultságát a terményszükségleteknek a népesedéssel arányos emelkedése szülte. Éppen így, minél jobban emelkedik majd az erdőtermények szükséglete és értéke, annál jobban előtérbe lép majd az erdőtalaj belterjes kihasználásának, a talajjáradék fokozásának szükségessége. És kétségtelen, hogy ennek a pénzügyi gazdaságnak igényei idővel az erdőgazdaság természetével is megfognak egyezni. Érdekes például, hogy amíg a legnagyobb erdőjövedelem vágásfordulója sülyedt, addig a pénzügyi vágásforduló a rendszeres áterdölések miatt emelkedett annyira, hogy belterjes erdőgazdaságban ez a vágásforduló már sokkal jobban egyezik a természetes felújítás és az okszerű erdőápolás igényeivel, mint a legnagyobb erdőjövedelem vágásfordulója.

A legnagyobb talajjradék elveinek az állami erdőkben való gyakorlati megvalósítása 1908-ban gróf *Törring*-nek a bajor országgyűlésen tett javaslatával indul meg. Ez a javaslat, amint *Endres* mondja: „mint tisztító vihar vonult végig egész Németországon és általános megelegedésre feloldotta azt a lelkek mélyén szunnyadó elégedetlenséget, amely egyes erdészeti hatóságok ügykezelése miatt nemcsak a tudomány embereit, hanem a gondolkozó gyakorlati férfiakat is elfogta.*) Ennek tulajdonítható, hogy gróf *Törring* javaslata nemcsak Bajorországban, hanem az összes dél-német államokban: Badenben, Württembergben, Elzász-Lotharingiában**) is gyors és élénk visszhangra és megvalósulásra talált, ugyannyira, hogy gróf *Törring* fellépése a szó legszorosabb értelmében fordulópontot jelent a német erdőgazdaság történetében.***)

A konzervativizmusukról híres bajorok már 1909-ben áttértek a 120 éves vágásfordulóról a 100 évesre és hozzáfogtak a tulkoros fakészletnek lehetőleg gyors (30 év alatt való) kihasználásához.

Bajorország példáját követi Baden, majd Württemberg, ahol az egész mozgalom tetőfokra hág és mintegy szankciót nyer abban a „Reservfondsgesetz“-nek nevezett törvényben, amelyet 1910. július 25-én a tultartott fakészlet gyorsabb kihasználásából nyert tartaléktőke biztosítása és hováfordítása érdekében hoztak.****) Egyedül Poroszország maradt meg — legalább látszólag — a legnagyobb

*) Lásd dr. *Endres*: „Die Bewegung im Deutschen Reiche zugunsten der Erhöhung der Holznutzung in den Staatswaldungen“. Wien, 1912.

**) Szászország, amint tudjuk, már régen pénzügyi alapon kezeli erdeit.

***) Lásd *Philipp*: „Forstliche Tagesfragen“ 1912., *Borgmann*: „Forstliche Tagesfragen“. Tharander forstliches Jahrbuch. Band 63. 1912.

****) A szóban forgó törvény, amely egyébként kibővítése és javítása az 1905. évi hasonló törvénynek, a tartaléktőke hováfordítására vonatkozólag következőképpen intézkedik: 1. A tartalékalap annak a bevételi hiánynak pótlására szolgál, amely az eddiginél (1,050.000 m³ 120 éves vágásforduló mellett) kevesebb fatermelésből áll elő. 2. A tartalékalapból kell pótolni azt a későbbi *esetleges* veszteséget, amit a pénzügyi gazdaság a legnagyobb erdőjövedelemre fektetett gazdasággal szemben okoz. De ez a hozzájárulás nem lehet 900.000 márkánál több. 3. Szolgalmak megváltására és birtokvételre használandó, de a birtokeladások jövedelme a tartaléktőke javára irandó. 4. A tőkekamat egy része erdőgazdasági befektetésekre, utakra, munkásjóléti intézményekre, erdőőri és munkáslakások építésére fordítandó, másik része az államnak jut. Lásd *Müller*: „Das württembergische Reservfondsgesetz von 25. Juli 1910.“ Allg. Forst- und Jagdzeitung, 1911.

erdőjövedelem álláspontján. De amint *Borgmann* mondja, már itt is nem egy helyen megrövidítették a vágásfordulót.

Érdekes és azért ki kell emelnem, hogy ez a fapiacz szempontjából annyira fontos akció a fenyőfaárak változására semmiféle hatással nem volt. Dr. *Endres* megállapította, hogy habár *Törring* fellépésével (1909. óta) egész Németországban körülbelül 3—4 millió m^3 -rel több mûfa lett termelve, mégis a mûfaárak a megszokott arányban emelkedtek.*)

Dr. *Endres* adatai szerint magában Bajorországban a többtermelés 1808. óta az 1903—1907. évi átlaghoz képest a következő érdekes adatokat szolgáltatja:

Év	Az összes használat		Többhasználat az 1903—07. évi-hez képest		Mûfa-használat		Tüzifa-használat		A mû- és tüzi fából nyert	
	abszolút nagysága	viszonyl. nagysága	összesen	1 hektáron	összesen	elért egységár	összesen	elért egységár	összes jövedelem	átlagos egységár
	1000 m^3	szám	1000 m^3	m^3	1000 m^3	márka	1000 m^3	márka	millió márka	márka
1903—07. évi átlag:	3.765	100	—	—	1.682	16.98	2.083	5.97	40.989	10.89
1908.	4.097	109	332	0.41	1.942	17.87	2.155	6.71	49.168	12.00
1909.	4.779	127	1.014	1.24	2.345	17.04	2.434	6.67	56.205	11.76
1910.	4.739	126	974	1.20	2.378	17.75	2.362	6.45	57.435	12.12
1911.	4.894	130	1.129	1.38	2.623	18.29	2.271	6.32	61.228	12.51

Amint látjuk, a vágásforduló megrövidítése és a tultartott fakészlet gyorsított kihasználása körülbelül 30%-al emelte a bajor erdők jövedelmét, pedig a tényleges kihasználás évi 567.000 m^3 -rel kevesebb volt, mint amennyi a *Törring*-féle javaslat szerint elő volt írva. Az átlagos tőár az 1903—1907. évekhez képest teljes 8%-kal emelkedett, annak ellenére, hogy — amint azt *Endres* külön kiemeli — a tulkoros állományokból többnyire olyan

*) Lásd dr. *Endres*: „Die Nutzung in den bayerischen Staatswaldungen“. Forstwissenschaftliches Centralblatt. 1913.

választékok kerültek ki, aminőket a fakereskedelem ma már nem nagyon keres.

A német államoknak a fentiekben ismertetett erdőgazdasági akciója a világháborúval váratlanul előállott helyzetben fokozott értékkel bír. Tagadhatatlan, hogy a szóbanforgó gazdasági elvek uralomra juttatásában a világháborúnak, vagy az arra való készülődésnek semmi szerepe nem volt, tény azonban, hogy a dél-német államokat ebben a tekintetben is felkészülve találta a háború, illetve találja majd az ennek nyomában járó ipari fellendülés.

*

No de még most sem késő, s azért ne szalasszuk el a kedvező alkalmat mi sem.

Mások példáján tanulni nem szégyen, sőt bizonyos mértékben kötelesség. Ne higyjük, hogy kicsiny országunk izolált szigetet alkothat a népek tengerében, amely csak magának élhet. A jelen történelmi napok lényesen igazolják, hogy Európa sorsának intézésében számottevő tényező vagyunk. Az emberiség haladását célzó kulturális tevékenység terén is azok kell legyünk, mert fontos része vagyunk Európa gazdasági területének. Azok a gazdasági elvek tehát, amelyek körülöttünk a haladás jegyében és a tudomány világánál uralomra jutottak, bennünket sem fognak kikerülni. De ne válaszszuk a lassu fejlődésnek időt és pénzt őrülő ösvényét, amikor a kedvező alkalom kihasználásával széles utat törhetünk és szárnyat adhatunk a haladásnak.

Igaz, hogy a népek gazdasági fejlődésében nincsen ugrás, de viszont tény — mert Európa művelődéstörténete igazolja —, hogy az emberiség kulturális haladásában a háborúk jelzik a kilométerköveket. Itt az alkalom, hogy aránylag rövid idő alatt az erdőgazdaságban is a fronthoz törjünk. Ha ezt nem tesszük, még jobban visszasüllyedünk.

Ami másutt a háborút megelőző időben jónak bizonyult, a háború után jó, sőt üdvös kell hogy legyen nálunk is.

Minek legyünk mi konzervatívabbak a konzervativizmusukról híres bajoroknál, mikor ennek csak kárát vallhatjuk?

Tudom, hogy a vázolt tervek kivitele bizonyos technikai és adminisztratív nehézségekkel jár, de bizonyos, hogy a pénz és

akarát még minden akadályon győzött. Itt csak erős akaratra van szükség, mert a pénzt, amint kimutattam, maga az akció szolgáltatja.

Az idő rövidsége nem lehet akadály, mert a szükséges előkészületek — amint azt az említett államok példája mutatja — nem kívánnak éveket.*)

Az üzemtervek megfelelő átalakítása, különösen modernebb, mondjuk *Muzsnay*-nak „Erdőrendezésünk fejlesztéséről“ című munkájában javasolt alapon, egyidőben történhetik. Az üzemtervek átalakítása az eddigi rendszer merevsége, a szabályos állapotra való túlzott törekvés miatt ugyis szükségessé válik mindenütt, ahol a jövedelmezőséggel számoló belterjesebb erdőgazdaságra akarunk áttérni. De különben is az üzemterv sehol sem állhatja útját a haladásnak, mert sokkal szebb és magasabb feladata van, semhogy megokolhatatlan áldozatok szülője, vagy gazdasági tévedések mentevára lehessen.

Az utak hiánya sem lehet akadály, mert azoknak a használatokhoz mért kiépítése mindenütt a kellő időben megtörténhetik.

Legfőljebb a munkáshiány okozhat helyenként nehézségeket. De ha arra a gazdasági állapotra gondolunk, amely a mai rettenetes háboru után be fog következni, azt hiszem, ez az akadály is olyan lesz, amit megfelelő intézkedésekkel még kellő időben legyőzhetünk.

Azt hiszem ugyanis, hogy abban, a háboru miatt annyira megviselt és megtépett szervezetben, mit gazdasági életnek nevezünk, nem fog a vérkeringés mindenütt és azonnal teljes erővel megindulni. A gazdasági élet nem egy ága csak lassan fog felocsudhatni. Éppen azért előnyben lesznek, sőt bizonyos tekintetben áldásos hivatásuk, vezető és éltetadó szerepük lesz azoknak a gazdasági szerveknek, köztük az erdészetnek is, amelyekben a kedvezőbb létfeltételek miatt a vérkeringés először és azonnal megindulhat.

Egy feladattal, egy okkal több, hogy az itt felvetett eszmék megvalósításával ne sokat habozzunk.

*) Badenben a gr. *Törring* javaslatára kirendelt bizottság rövid néhány hónap alatt elkészült az előkészítő munkálatokkal, úgy, hogy még abban az évben (1908.) megkezdték a használatok fokozását.

Hazánk léte a háborútól, jövője azonban attól függ, hogy milyen energiával és milyen készséggel veszünk részt a béke, az újraalkotás munkájában.

Készüljünk elfogulatlanul erre a munkára és ne mérjük a régi mértékkel a reánk váró feladatokat!

Készüljünk a békére!

Rajtunk mulik, hogy ez a béke új korszakot jelentsen erdőgazdaságunk történetében. (R.)

